

**PANIMULANG ARALIN
TUNGKOL SA**

**SANTUARYONG-
DAGAT**

Resource Persons:

Dr. Angel C. Alcalá - *Chairman*, Commission on Higher Education (CHED)

Dr. Hilconida Calumpo - *Director*, Silliman University Marine Laboratory

Dr. Catherine A. Courtney - *Chief of Party*, CRMP

Ester Delfin - *Graduate Coordinator*, Social Work Program, Silliman University

Atty. Mikhail Maxino - *Dean*, College of Law/Component Leader, COE-CRM, Silliman University

Felina Tiempo - *Acting Director*, Center for Tropical Conservation Studies, Silliman University

Dr. Alan White - *Deputy Chief of Party*, Coastal Resource Management Project (CRMP)

May-akda: Melissa Casia **Editor:** Asuncion Sia **Teknikal na pagsusuri:** Evelyn Deguit and Alexis Yambao **Layout:** Ysolde Collantes **Dibuho:** Dexter Besa

Hango sa iskrip na sinulat nina **Badette Aligaen, Roberto V. Navida**, at **Melissa Masucol** para sa “Pagtatag ng Community-Based Marine Sanctuary” isang *instructional video* ng GMA Network at Technology and Livelihood Resource Center sa pakikipagtulungan ng Department of Environment and Natural Resources - Coastal Resource Management Project at Silliman University.

Ang Coastal Resource Management Project ay isang proyektong nagbibigay ng tulong-teknikal. Ito’y ipinatutupad ng Department of Environment and Natural Resources sa tulong ng United States Agency for International Development at pinangasiwaan ng Tetra Tech EM, Inc.

Pasasalamat

Ang mga sumusunod ay tumulong sa produksyon ng instructional video kung saan hinango and Gabay na ito:

Kinatawan Emilio Macias II ng Pangalawang Distrito ng Lalawigan ng Negros Oriental
Mercy Teves, Environment and Natural Resources Division, Lalawigan ng Negros Oriental
Kgg. Felicisimo Dauin, Mayor, Bayan ng Dauin, Negros Oriental
Paul at Liberty Rhodes, Bamboo House, Apo Island, Negros Oriental
Mamamayan ng Apo Island
Mga mangingisda sa Sumilon Island

Ang lathalaing ito ay ginawa sa tulong ng USAID sa ilalim ng Kontrata Blg. AID 492-C-00-96-00028-00. Ang mga opinyon na nakasaad dito ay sa mga may-akda at hindi nangangahulugang pananaw din ng USAID. Ang lathalaing ito ay maaaring sipiin o kopyahin sa ibang mga lathalaing sa kondisyong bibigyan ng nararapat na pagkilala ang mga may-akda at mga institusyong pinanggalangan ng impormasyon.

CRM Document No. 25-CRM/2000
ISBN

TABLE OF CONTENTS

Table of Contents	iii
1 Ang Kahalagahan ng Pinagsamang Pangangasiwa ng Baybaying-Dagat ...	1
Ano ang CRM?	2
Bakit kailangan ang CRM?	3
Paano ipinasatupad ang CRM?	3
2 Balangkas sa Pagtatatag ng Santuwaryong-Dagat na nasa Pangasiwaan ng Pamayanan	7
<i>De facto Open Access</i>	8
Ang Santuwaryong-Dagat	9
Panghuling Pahayag	15
3 Pagbuo at Pagpapalakas ng Samahang Pangkomunidad o <i>Community Organizing</i>	17
Ano ang <i>community organizing</i> ?	19
Anu-ano ang mga layunin ng pagbuo ng isang samahang pang-komunidad	19
Ano ang likas na katangian ng isang pamayanan?	20
Maari bang itatag ang isang santuwaryong-dagat kahit walang partisipasyon ang pamayanan?	20
Sinu-sino ang mga taong kasama sa pag-oorganisa ng pamayanan?	21
Ano ang bahaging ginagampanan ng isang <i>community organizer</i> ?	22
Ano ang proseso ng <i>community organizing</i> ?	22
Panghuling Pahayag	28
4 Pagbibigay-Edukasyon sa Pamayanan o <i>Community Education</i>	29
Ano ang <i>community education</i> ?	30
Bakit kailangang magkasabay ang pag-oorganisa ng pamayanan at ang pagbibigay ng edukasyon?	30
Bakit mahalaga ang pagbibigay ng edukasyon sa pamayanan?	30
Sinu-sino ang kasali sa pagbibibay ng edukasyon sa pamayanan?	31
Ano ang saklaw ng pagbibigay ng edukasyon sa pamayanan?	32
Panghuling Pahayag	34
5 Pisikal ng Pagtatayo ng Santuwaryong-Dagat	35
Ano ang santuwaryong-dagat?	35
Anu-ano ang layunin ng pagtatayo ng santuwaryong-dagat?	36
Ano ang proseso sa pagtatayo ng santuwaryong-dagat na nasa pangangasiwa ng komunidad?	36

Paano ang paglalagay ang mga buya?	39
Paano gamitin ang mga pananda para sa santuwaryong-dagat?	39
Paano gumawa ng angkla para sa santuwaryong-dagat?	40
Mga modelong santuwaryong-dagat na nasa pangangasiwa ng pamayanan	42
6 Mga Batas ukol sa Pagtatag ng Santuwaryong-Dagat na nasa Pangangasiwa ng Pamayanan	45
Ano ang proseso ng lehilasyon?	45
7 Pagpupunyagi Tungo sa Likas-kayang Pangangasiwa ng Santuwaryong-Dagat	53
Ano ang ibig sabihin ng likas-kayang pangangasiwa?	54
Sinu-sino ang mga taong nagtutulong-tulong para maabot ang likas-kayang pangangasiwa ng santuwaryo?	54
Anu-ano ang mga katangiang matatagpuan sa isang santuwaryong- dagat na may likas-kayang pangangasiwa?	55
Anu-ano ang mga ma-irerekomendang istrategiya upang makamit ng pamayanan ang likas-kayang pangangalaga at pangangasiwa ng santuwaryo?	56
Anu-ano ang mga balakid sa pagkamit ng likas-kayang pangangasiwa ng santuwaryong-dagat?	57
Anu-ano pang uri ng pangangasiwa ang maaaring gawin sa santuwaryong-dagat?	58
Panghuling Pahayag	60
References	61
Institutions involved in or supporting coastal resource management	65